

Sygn. akt. I ACa 374/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 listopada 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie Wydział I Cywilny w składzie:

<u>Przewodniczący</u>	<i>SSA Dariusz Mazurek (spraw.)</i>
<i>Sędziowie:</i>	<i>SA Anna Pelc</i> <i>SA Jan Sokulski</i>
<i>Protokolant:</i>	<i>st.sekr.sądowy Cecylia Solecka</i>

po rozpoznaniu w dniu 21 listopada 2013 r. na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością **w R.**

przeciwko (...) **S. G., (...) Spółka Jawna**
w S.

o zaniechanie czynów nieuczciwej konkurencji i ochronę dóbr osobistych

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego - Wydziału VI Gospodarczego w Rzeszowie

z dnia 31 grudnia 2012 r., sygn. akt VI GC 177/12

I. **o d d a l a** apelację,

II. **z a s ą d z a** od pozwanego na rzecz powoda kwotę 900 zł (dziewięćset) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego .

UZASADNIENIE

Powód (...) Spółka z o. o. w R. w pozwie skierowanym przeciwko (...) S. G., (...) Spółka Jawna w S. domagał się nakazania pozwanemu zaniechania działań polegających na publikacji i rozpowszechnianiu określonych w żądaniu pozwu informacji dotyczących powoda a w szczególności nieprawdziwych informacji, że pozwany będzie wkrótce jedynym salonem (...) w R..

W celu usunięcia skutków naruszenia prawa przez pozwanego powód domagał się zobowiązania powoda do złożenia określonego w żądaniu pozwu oświadczenia w sposób określony pozwem. Powód domagał się również zasądzenia od pozwanego kwoty 50 000 zł na cel społeczny i zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu.

Z uzasadnienia żądania pozwu wynika, że w ocenie powoda działania reklamowe podjęte przez pozwanego, a polegające na wyemitowaniu na zlecenie pozwanego w dniach 18 – 24 czerwca 2012r. spotu reklamowego w radio

(...) i Radio (...), naruszyły dobra osobiste powoda w postaci dobrego imienia. Dlatego powód dochodził udzielenia mu ochrony na podstawie art. 23 i 24 w związku z 43 k.c. Niezależnie od tego działanie te w ocenie powoda stanowiły czyn nieuczciwej konkurencji polegający na nieuczciwej reklamie oraz działaniu sprzecznym z dobrymi obyczajami i naruszającym interes powoda, a także rozpowszechnianiu nieprawdziwych informacji, które wprowadzały w błąd, w celu przysporzenia korzyści lub wyrządzeniu szkody. W ocenie powoda pozwany stosował reklamę sprzeczną z dobrymi obyczajami, wprowadzającą klienta w błąd i mogącą wpłynąć na jego decyzję co do wyboru towaru lub usługi. Dlatego powód dochodził udzielenia mu ochrony na podstawie art. 3 § 1 i 2 w związku z art. 14 § 1 i 16 § 1 punkt 1 i 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Pozwany domagał się oddalenia powództwa i zasądzenia od powoda kosztów procesu, argumentując, że podjęte przez niego działania nie naruszyły dóbr osobistych powoda ani nie nosiły znamion nieuczciwej konkurencji.

Postanowieniem z dnia 7 września 2012r. (k.31) Sąd Okręgowy w Rzeszowie sprawdził wartość przedmiotu sporu ustalając wartość żądania majątkowego o charakterze niepieniężnym jakiego dochodził powód na 5 172 zł.

Rozstrzygając o żądaniu powoda wyrokiem z dnia 31 grudnia 2012r. Sąd Okręgowy w Rzeszowie nakazał pozwanemu zaniechania niedozwolonych działań polegających na rozpowszechnianiu w jakiegokolwiek formie informacji, że pozwany wkrótce będzie jedynym salonem (...) w R.. Nakazał pozwanemu wyemitowanie na koszt pozwanego 10 spotów reklamowych w sposób określony wyrokiem, zawierających oświadczenie pozwanego o przeproszeniu powoda za emisję nieprawdziwej i wprowadzającej w błąd informacji, że wkrótce (...) będzie jedynym salonem (...) w R.. Dalej idące żądania powoda Sąd Okręgowy oddalił. Rozstrzygając o kosztach Sąd Okręgowy ustalił wpis ostateczny od żądania o charakterze niepieniężnym na 500 zł i zasądził od pozwanego na rzecz powoda 759 zł tytułem opłaty sądowej i kosztów zastępstwa procesowego i nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 90 zł tytułem wydatków obciążających pozwanego. W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał, że oparł rozstrzygnięcie o następujące ustalenia faktyczne: Aktualnie powód i pozwany prowadzą w R. działalność polegającą na sprzedaży i serwisowaniu samochodów marki V., na podstawie umów zawartych z (...) Sp. z o.o. Na terenie miasta R. działają tylko te dwa salony samochodów marki V.. Umowa zawarta z firmą powoda została jednak wypowiedziana ze skutkiem na dzień 30 kwietnia 2014r. W okresie od 24 do 27 czerwca 2012r. oraz w dniu 28 czerwca 2012r. na zlecenie pozwanego wyemitowano na antenie Radia (...) w R. informację o treści „sprawdź ofertę w (...), nowym i wkrótce jedynym salonie (...) w R.". Identycznej treści informację wyemitowano na zlecenie powoda w radiu (...). Emisja informacji wzbudziła zaniepokojenie wśród dotychczasowych klientów powoda, którzy ze względu na wieloletnią działalność firmy powoda na lokalnym rynku odnosili treść informacji do powodowej firmy i interpretowali przekaz w ten sposób, że wkrótce inna firma będzie jedynym przedstawicielem V. na terenie miasta. W związku z przekazaną informacją do salonu powoda zgłaszali się klienci prosząc o wyjaśnienie takiej sytuacji, w obawie, że nie będą mogli w przyszłości korzystać z usług powoda. Treść informacji wzbudziła zaniepokojenie wśród pracowników powoda. W takim stanie rzeczy powód wezwał pozwanego do zaprzestania emisji informacji jako nieprawdziwej i wprowadzającej w błąd. Ostatecznie na wezwanie powoda pozwany zaprzestał zlecenia dalszej emisji tej informacji.

Po dokonaniu oceny zgromadzonego materiału dowodowego i oceny co do braku konieczności przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron Sąd Okręgowy rozważył zasadność żądań zgłoszonych przez powoda w oparciu o przepisy wskazane jako podstawę żądań pozwu. W ocenie Sądu Okręgowego czyn pozwanego wypełniał wskazane w art. 3 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (u.z.n.k.). W ocenie Sądu I instancji z informacji rozpowszechnianej w mediach na zlecenie pozwanego wynikał nieprawdziwy przekaz, że powód wkrótce zakończy działalność, co godziło w interesy powoda. Treść informacji sugerująca, że na rynku pozostanie firma konkurencyjna budowała fałszywy obraz o sytuacji powoda. Wskazane okoliczności wyczerpywały przesłankę naruszenia interesów przedsiębiorcy, stanowiło celową dezinformację, przez co czyn ten wypełniał przesłanki określone w art. 3 u.z.n.k. Niezależnie od tego Sąd Okręgowy ocenił, że zniechęcając rozpowszechnianą na jego zlecenie informacją potencjalnych klientów do korzystania z oferty powoda pozwany działał w celu przysporzenia korzyści lub wyrządzenia szkody interpretowanych szeroko. Dlatego czyn pozwanego w ocenie Sądu Okręgowego wypełniał przesłanki z art. 14 u.z.n.k.

Sąd I instancji nie podzielił natomiast poglądu prezentowanego przez powoda, że czyn pozwanego stanowił również czyn nieuczciwej konkurencji określony w art. 16 u.z.n.k. W ocenie Sądu Okręgowego przekazana na zlecenie pozwanego informacja nie miała charakteru reklamy, zwłaszcza wprowadzającej w błąd, a to ze względu na jej treść. Sąd Okręgowy opowiedział się za poglądem zgodnie z którym twierdzenie przez przedsiębiorcę, że jest jedynym dystrybutorem towaru nie stanowi reklamy.

Ocena ta - zdaniem Sądu Okręgowego - nie miała jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia, skoro wykazane przez powoda okoliczności były wystarczające do uwzględnienia powództwa w zakresie w jakim zostało ono uwzględnione zaskarżonym wyrokiem. Z uwagi na popełnienie czynu nieuczciwej konkurencji, wobec realnej obawy jego powtórzenia w ocenie Sądu Okręgowego istniały podstawy do udzielenia powodowi ochrony przewidzianej w art. 18 ust. 1 punkt 1 i 2 u.z.n.k. - adekwatnej do sposobu naruszania prawa przez pozwanego. Dlatego Sąd Okręgowy oceniając, że zakaz powinien dotyczyć konkretnych działań konkurencyjnych podjętych przez pozwanego i nie powinien poza ten zakres wykraczać, udzielił ochrony wskazując wprost jakiej treści informacji pozwany nie może rozpowszechniać, a w pozostałym zakresie żądanie powoda oddalił. Odnosząc się do okoliczności w jakich doszło do popełnienia przez pozwanego czynu nieuczciwej konkurencji Sąd Okręgowy przedstawił argumentację dotyczącą zakresu czynności jakie obowiązany będzie podjąć pozwany celem usunięcia skutków naruszenia i ocenił, że dalej idące żądania powoda w tym zakresie należało oddalić. Jako nieuzasadnione w całości Sąd Okręgowy ocenił żądanie powoda o zasądzenie od pozwanego kwoty 50 000 zł na wskazany cel społeczny. Sąd I instancji argumentował, że w ustalonych przez niego okolicznościach faktycznych brak było podstaw do stwierdzenia, że działania pozwanego naruszyły dobra osobiste powoda takie jak dobre imię, markę lub inne. Sąd Okręgowy podnosił, że nie było również podstaw do uwzględnienia żądania powoda w tym zakresie na podstawie art. 18 ust. 1 punkt 6 u.z.n.k. jako, że wskazany w tym przepisie cel społeczny powinien wiązać się ze wspieraniem kultury lub ochroną dziedzictwa narodowego.

Uzasadniając rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd Okręgowy wskazał jako podstawę orzeczenia art. 100 k.p.c. Sąd Okręgowy argumentował, że powód uległ co do żądania od którego uiszczył najwyższą opłatę (2 500 zł). Jednocześnie żądanie to stanowiło uzupełnienie żądania głównego o zaniechanie naruszeń i usunięcie jego skutków. Dlatego w ocenie Sądu Okręgowego rozdzielenie kosztów tylko w oparciu o kryterium wartości przedmiotu sporu i zakresu w jakim strony uległy w swoich żądaniach prowadziłyby do nieuzasadnionej wynikiem sprawy dysproporcji. Kierując się przepisem art. 100 k.p.c. i zasadami słuszności Sąd Okręgowy dokonał rozdzielenia kosztów uznając, że powodowi należy się zwrot opłat od uwzględnionego zakresu żądania, a koszty zastępstwa procesowego wzajemnie zniósł.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł pozwany zaskarżając wyrok w części uwzględniającej powództwo i rozstrzygającej o kosztach procesu (punkty I, II, IV, V, VI) i zarzucił wyrokowi w zaskarżonej części:

- naruszenie art. 3 u.z.n.k. przez jego zastosowanie i przyjęcie, że pozwany dopuścił się czynu niedozwolonej konkurencji;
- naruszenie art. 14 ust. 1 u.z.n.k. poprzez jego zastosowanie i przyjęcie, że pozwany dopuścił się czynu nieuczciwej konkurencji;
- naruszenie art. 18 ust. 1 punkt 1 u.z.n.k. poprzez jego zastosowanie poprzez uwzględnienie żądania w punkcie I pomimo braku realnego zagrożenia ponownej emisji spotu reklamowego;
- naruszenie art. 18 ust. 1 punkt 3 u.z.n.k. poprzez zobowiązanie pozwanego w punkcie II wyroku do złożenia oświadczenia niezgodnego z prawdą.

Niezależnie od tego pozwany zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. przez pominięcie przy ocenie dowodów faktu, że powodowi wypowiedziano umowę na prowadzenie salonu marki V., a także oparcie się na zeznaniach świadków powoda należących do rodziny członków zarządu powoda i będących jego pracownikami oraz pominięcie części zeznań świadka W..

Pozwany wskazał też na naruszenie § 10 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych przez jego niezastosowanie oraz art. 100 k.p.c. poprzez wzajemne zniesienie kosztów procesu chociaż powód w całości przegrał żądanie majątkowe. Na koniec apelujący zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych poprzez przyjęcie, że spot reklamowy jest nieprawdziwy i wprowadzający w błąd, a jego celem było uzyskanie korzyści majątkowej kosztem powoda oraz, że potencjalni klienci nie porównują różnych ofert w salonach samochodowych, a także że istnieje realna groźba ponownej emisji spotu.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie rozpoznając apelację pozwanego zważył, co następuje:

Apelacja jest nieuzasadniona.

Ponieważ apelujący nie kwestionował poprawności ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd Okręgowy, a ocenił negatywnie jedynie dokonaną zaskarżonym wyrokiem ocenę stanu faktycznego tak pod względem przepisów proceduralnych (art. 233 § 1 k.p.c.) jak i zastosowanego prawa materialnego. To pozwała Sądowi Apelacyjnemu przy rozpoznaniu apelacji pozwanego na skupieniu uwagi na kwestiach odnoszących się do zagadnień prawno – materialnych i uznania, że ustalenia faktyczne w niniejszej sprawie nie budziły pomiędzy stronami kontrowersji. Odnosząc się do podniesionych przez apelującego zarzutów naruszenia prawa materialnego nie można pominąć zagadnień o ogólnym znaczeniu, nasuwających się na tle stosowania przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 1993r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, a mających kapitalne znaczenie dla rozpoznawanej sprawy.

Uchwalając przepisy omawianej ustawy ustawodawca dokonał podziału ustawy na przepisy o znaczeniu ogólnym, zawierające definicję czynu nieuczciwej konkurencji oraz przepisy części szczegółowej. Definicja czynu nieuczciwej konkurencji zawarta jest w art. 3 ust. 1 u.z.n.k. Funkcjonowanie tego przepisu na tle części szczegółowej jest w doktrynie przedmiotem wielu analiz prowadzących często do odmiennych wniosków, jednak w praktyce orzeczniczej przeważa pogląd, podzielany przez Sąd Apelacyjny w niniejszej sprawie, który uznaje klauzulę generalną czynu nieuczciwej konkurencji zawartą w art. 3 za uniwersalny zakaz nieuczciwej konkurencji (wyrok SA w Łodzi z dnia 31 lipca 1995r. sygn. I ACr 308/95, OSA 1995 z. 7 – 8, poz. 52). Oznacza to, że chociaż każdy z przepisów części szczegółowej ma samodzielne znaczenie to jednak ich treść uzupełnia się z treścią definicji zawartej w art. 3 w tym sensie, że jeżeli nie przewidziano w jakimś elemencie czynu nieuczciwej konkurencji w części szczegółowej to stanowi to podstawę do samodzielnego stosowania art. 3 u.z.n.k. Ocena taka oznacza, że nawet w sytuacji nie podzielenia stanowiska Sądu I instancji, że pozwany dopuścił się czynu nieuczciwej konkurencji przewidzianego w art. 14 i 16 u.z.n.k. istniała by konieczność uwzględnienia żądania na podstawie art. 3 ust. 1 u.z.n.k. – co wynika również z oceny dokonanej przez Sąd Okręgowy. Niemniej w niniejszej sprawie sytuacja taka nie zachodzi bowiem prawidłowo ocenił Sąd Okręgowy w oparciu o przeprowadzone dowody i prawidłowo ustalony stan faktyczny, że pozwany dopuścił się czynu nieuczciwej konkurencji określonego w art. 14 ust. 1 u.z.n.k. Odniesienie się do tej oceny wymaga istotnej uwagi, że przepisy ustawy z dnia 16 kwietnia 1993r. nie tworzą prawa podmiotowego, ale służy ochronie prawnie chronionemu interesowi publicznemu, przedsiębiorców oraz klientów, co jednoznacznie wynika z art. 3 ust. 1 i art. 18 ust. 1 u.z.n.k. Mając to na uwadze należy wskazać, cytując art. 14 ust. 1 oraz 2 punkt 4 u.z.n.k. , że wiadomościami, których rozpowszechnianie stanowi czyn nieuczciwej konkurencji są nieprawdziwe lub wprowadzające w błąd informacje co do sytuacji gospodarczej lub prawnej przedsiębiorcy.

Apelujący wielokrotnie podkreślał, że treść informacji przekazanej w mediach była prawdziwa, w związku z nadchodzącym terminem rozwiązania umowy pomiędzy V. (...) a powodem. Jednak nie zauważa apelujący, że z punktu widzenia funkcjonowania rynku treść informacji ma znaczenie drugorzędne, a największe znaczenie ma sposób przekazu. Prawidłowo ocenił Sąd Okręgowy, że zredagowana przez pozwanego informacja sugerowała klienteli w tym klientom powoda o zaprzestaniu prowadzenia przez powoda dotychczasowej działalności. Taka treść przekazu przygotowanego przez powoda w mediach doprowadziła do dezorientacji klientów i pracowników powoda. Taki wniosek nasuwa się jednoznacznie na podstawie przeprowadzonych dowodów, w tym także zeznań świadka R. W. (k. 185-186). Jak trafnie ustalił i ocenił Sąd Okręgowy jedynie zdecydowana reakcja powoda i zaprzestanie po pewnym czasie emisji informacji wpłynęło na ograniczenie negatywnych dla interesów powoda skutków. Oceniając działania podjęte przez pozwanego Sąd Apelacyjny zauważa, że od przedsiębiorcy jako profesjonalnego uczestnika rynku, tenże

rynek wymaga staranności zawodowej poprzez spełnienie wymogu szczególnej wiedzy i staranności jakiej można w racjonalny sposób oczekiwać od przedsiębiorcy w relacjach rynkowych, zgodnie z uczciwymi praktykami rynkowymi i ogólną zasadą dobrej wiedzy o zakresie jego działalności. Jak to podkreślane jest przez teoretyków prawa konkurencja, wolność gospodarcza wymagają szerszej perspektywy ujmowania niż tylko ekonomiczna. Znalazło to również wyraz w ustawie o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji z dnia 16 kwietnia 1993r. poprzez wprowadzenie jako definicji nieuczciwej konkurencji klauzuli generalnej zawartej w art. 3 ust. 1 u.z.n.k. Jest ona wyrazem stanowiska zgodnie z którym prawidłowe funkcjonowanie ładu ekonomicznego wymaga uwzględnienia zwyczajów handlowych, dobrych obyczajów. Odwołanie się do reguł poza systemowych oznacza odesłanie do zawartych tam norm i reguł ogólnie pojmowanych jako zasady uczciwości kupieckiej. Omawiane stanowisko jest wyrazem zasady, że prawo jest sztuką tego co dobre i słuszne, realizowanej w starożytności przez prawo rzymskie, a obecnej powszechnie we współczesnych systemach prawnych demokratycznych państw. Odniesienie się do tych zasad wymagało tak jak to uczynił Sąd Okręgowy oceny działań pozwanego również w aspekcie norm moralnych, dobrych obyczajów, uczciwości kupieckiej. W tym aspekcie jednoznaczna ocena działań pozwanego dokonana przez Sąd Okręgowy nie budzi zastrzeżeń Sądu Apelacyjnego. Niezależnie od tego, że sposób przekazu informacji doprowadził do dezinformacji co do kontynuowania przez powoda działalności, a zatem wprowadzał w błąd uczestników rynku, to odnosząc się do zarzutu apelującego naruszenia art. 3 u.z.n.k., w ocenie Sądu Apelacyjnego działania pozwanego nie były też zgodne z dobrymi obyczajami o ile pozwany w oparciu o postanowienia umowy, której nie był stroną wskazywał na możliwe zakończenie działalności konkurenta, przez co mógł zakłócić działalność powoda poprzez wywołanie skutku polegającego” na wdarciu się „w jego klientelę. To, czy skutek taki ostatecznie nastąpił nie ma zasadniczego znaczenia. Bowiern pojęcie "korzyść" należy rozumieć na gruncie ustawy szeroko, przy czym cel, o którym mowa w art. 14 wymienionej ustawy (osiągnięcie korzyści, wyrządzenie szkody), nie musi zostać osiągnięty (wyrok SA w Warszawie z dnia 22 września 2009 r., VI ACA 267/09, LEX nr 528679). Wystarczające w tym wypadku jest ustalenie zagrożenia wystąpienia określonego ustawą skutku.

W konsekwencji brak było podstaw do podzielenia zarzutu pozwanego o naruszeniu prawa materialnego w zakresie art. 3 i 14 ust. 1 u.z.n.k. Sąd Apelacyjny w całości podziela ocenę Sadu Okręgowego, zawartą w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku co do zakresu ochrony udzielonej powodowi na podstawie art.18 ust. 1 punkt 1 i 3 u.z.n.k. Co do prawdziwości treści oświadczenia to należy zwrócić uwagę, że ani w dacie emisji informacji, ani w dacie orzekania w niniejszej sprawie przez Sąd I instancji i odwoławczy pozwany nie był jedynym przedstawicielem firmy (...) na terenie R.. Orzeczenia sądowe nie obejmują skutków jakie mogą nastąpić w bliższej lub dalszej przyszłości od ich uprawomocnienia, a zgodnie z art. 316 § 1 k.p.c. podstawą rozstrzygnięcia jest stan rzeczy istniejący w dacie orzekania. Nie ma racji apelujący, podnosząc naruszenie zaskarżonym wyrokiem przepisu art. 233 § 1 k.p.c. w sposób przedstawiony w apelacji. Przedstawiona przez apelującego interpretacja zeznań świadka R. W. pomija całkowicie pierwszą zasadniczą część zeznań świadka, jednoznacznie wskazującą jego dezinformację co do możliwości dalszego korzystania z usług powoda. Z uwagi na treść zeznań właśnie tego świadka nie można twierdzić tak jak to czyni w uzasadnieniu swojej apelacji pozwany, że ustalenia faktyczne Sąd oparł wyłącznie na zeznaniach osób zainteresowanych rozstrzygnięciem sprawy na korzyść powoda lub z nim powiązanych. Dokonana przez Sąd Okręgowy ocena dowodów znajduje aprobatę sądu odwoławczego jako trafna i nie naruszająca reguł procesu cywilnego.

Odnosząc się do kwestii rozstrzygnięcia o kosztach Sąd Apelacyjny podtrzymuje swoje stanowisko zaprezentowane w uzasadnieniu postanowienia z dnia 31 maja 2013r. a odnoszące się bezpośrednio do zarzutu naruszenia § 10 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r., co rzutuje również na ocenę przez Sąd Apelacyjny braku uzasadnienia do uwzględnienia zarzutu naruszenia zaskarżonym wyrokiem art. 100 k.p.c.

Z tych wszystkich względów nie znajdując podstaw faktycznych i prawnych do uwzględnienia apelacji pozwanego należało orzec o jej oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie zasady odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 98 § 1 k.p.c.) oraz na podstawie § 6 punkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (...).